

LETNO POROČILO 2004

Povzetek

Letno poročilo 2004 zajema prvo obdobje obstoja evropskega nadzornika za varstvo podatkov (European Data Protection Supervisor - EDPS) kot novega neodvisnega nadzornega organa, čigar naloga je zagotavljati, da institucije in organi Skupnosti spoštujejo temeljne pravice in svoboščine fizičnih oseb, še zlasti pa njihovo zasebnost v zvezi z obdelavo osebnih podatkov. V njem je opisana **"izgradnja nove institucije"** od njenih začetkov pa do tedaj, ko je bil novi organ usposobljen za vse bolj učinkovito opravljanje svojega poslanstva. Poročilo vsebuje tudi oris začetnih izkušenj na različnih področjih delovanja ter pravnega okvira in predvidenih glavnih potez izvajanja politike.

Poglavje 1 - "Bilanca in načrti" - opisuje pravni okvir, znotraj katerega EDPS deluje, ter naloge in pooblastila, ki so mu zaupana. Poleg tega so tu poudarjeni glavni cilji za leto 2005. Poglavje 2 opisuje, kako je v praksi potekala izgradnja nove institucije. Poglavja 3 do 5 podrobneje razpravljajo o dolžnostih in pooblastilih. V Poglavju 3, ki govori o nadzoru, so razložene naloge EDPS v zvezi s spremljanjem obdelave podatkov v institucijah in organih Skupnosti, ki jih opravlja v sodelovanju z uradnimi osebami za varstvo podatkov (Data Protection Officers - DPO), dejavnimi v vseh institucijah in organih. Poglavje 4 o posvetovanju pojasnjuje, da EDPS svetuje institucijam in organom Skupnosti glede vseh zadev v zvezi z obdelavo osebnih podatkov. Z njim se posvetuje tudi Komisija, in sicer vedno, kadar sprejme zakonodajni predlog, ki zadeva varstvo osebnih podatkov. Poglavje 5 govori o sodelovanju in poudarja aktivno vlogo, ki jo ima EDPS pri dejavnostih znotraj Delovne skupine iz člena 29, pa tudi sodelovanje z nadzornimi organi za varstvo podatkov v okviru tako imenovanega tretjega stebra Unije. Poglavje 6 opredeljuje globalne razsežnosti vprašanja varstva podatkov, saj so v njem opisani mednarodni odnosi, ki jih je EDPS vzpostavil v letu 2004.

Poglavje 1: Bilanca in načrti

Ustanovitev neodvisnega organa za spremljanje in zagotavljanje uporabe pravnih varovank za varstvo osebnih podatkov na evropski ravni pomeni **ново izkušnjo za institucije in organe Skupnosti** kot tudi za Evropsko unijo kot celoto.

Pridobivanje novih izkušenj pa skoraj vedno spremljajo zapleti. Na primer, ustrezni predpisi za varstvo podatkov so začeli veljati februarja 2001, s prehodnim obdobjem enega leta. Imenovanje EDPS in pomočnika EDPS pa je stopilo v veljavo januarja 2004. To pomeni, da se tri leta ni izvajal nikakršen zunanji nadzor in v tem obdobju pravice posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, niso bile zaščitene na način, kot je bil predviden ob sprejetju pravil. Uradne osebe za varstvo podatkov so sicer opravljale zelo koristno delo, toda izvajanje obstoječih pravil in nadzor nad njimi sta nujna: EU ne sme dopustiti, da se pravila, ki jih je uvedla zase in za svoje države članice, ne bi izvajala. Po drugi strani pa je ob tem potrebna določena mera preudarnosti, saj nič ne kaže na to, da bi se na ravni Skupnosti ne upoštevalo teh pravil, ki na splošno veljajo za razumna in primerna.

V členu 286 Pogodbe ES je predvideno, da se zakoni Skupnosti o varstvu posameznikov v povezavi z obdelavo osebnih podatkov in prostim pretokom takih

podatkov uporabljajo tudi v institucijah in organih Skupnosti, kar vključuje ustanovitev neodvisnega nadzornega organa. Ustrezna pravila iz določb tega člena so določena v **Uredbi (ES) 45/2001** Evropskega parlamenta in Sveta.

Te uredbe se ne sme obravnavati same po sebi, pač pa kot del precej **večjega okvira**, ki odraža dejavnosti Evropske unije in Sveta Evrope v daljšem časovnem obdobju. Te dejavnosti temeljijo na členu 8 Evropske konvencije o človekovih pravicah (ECHR) in so vplivale tudi na Listino EU o temeljnih pravicah, ki je zdaj kot del II vključena v Pogodbo o Ustavi za Evropo.

Na ravni Evropske unije je varstvo osebnih podatkov vsebovano v:

- členu 6 Pogodbe EU
- členu 286 Pogodbe ES
- členu 8 Listine o temeljnih pravicah
- Direktivi 95/46/ES
- Direktivi 2002/58/ES

Uredba (ES) 45/2001 določa načela, ki veljajo za institucije in organe EU. Ta uredba se uporablja za "obdelavo osebnih podatkov v vseh institucijah in organih Skupnosti, če se taka obdelava izvaja pri opravljanju dejavnosti, ki v celoti ali delno sodijo na področje uporabe zakonodaje Skupnosti". Obravnava splošna načela, kot so poštena in zakonita obdelava, sorazmernost in usklajena uporaba, posebne vrste občutljivih podatkov, informacije, ki se posredujejo posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, pravice posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, ter nadzor, izvrševanje in pravna sredstva. Poleg tega ustanavlja tudi neodvisni nadzorni organ (EDPS), odgovoren za spremljanje obdelave osebnih podatkov v institucijah in organih Skupnosti. Vsaka institucija ima uradno osebo za varstvo podatkov, ki sodeluje z EDPS.

Naloge in pooblastila EDPS opredeljujejo členi 41, 46 in 47 Uredbe. Njegove dolžnosti so "nadzor", "svetovanje" in "sodelovanje". Vsaka od teh dolžnosti je nadalje opredeljena v naslednjih poglavjih.

Ustanovitev neodvisnega nadzornega organa na evropski ravni ni le osnovna sestavina razumne politike varstva podatkov, ampak tudi odločilni ukrep, ki zagotavlja varovanje načel in vrednot, določenih v členu 8 ECHR in členu II-68 Ustave. Te določbe jasno poudarjajo vlogo neodvisnih nadzornih organov pri uresničevanju teh načel in vrednot.

Treba se je zavedati, da je **vedno več politik EU odvisnih od zakonite obdelave osebnih podatkov**. Temu je tako zaradi dejstva, da se pri mnogih dejavnostih v današnji moderni družbi zbirajo ali uporabljajo osebni podatki. To velja tudi za evropske institucije in organe pri opravljanju njihove upravne vloge oziroma vloge pri oblikovanju politik, torej tudi pri izvajanju njihovih programov politik. To pomeni, da je učinkovito **varstvo osebnih podatkov** kot osnovno vrednoto, na kateri temeljijo politike Unije, treba obravnavati kot **pogoj za njihov uspeh**. EDPS bo deloval v duhu teh splošnih načel, v povračilo za to pa pričakuje pozitiven odziv.

Glavni **cilji za leto 2005**, opisani v poročilu, so:

- o Razvoj mreže uradnih oseb za varstvo podatkov
- o Brošure, spletna stran in glasilo
- o Uradna obvestila in predhodna preverjanja
- o Smernice glede pritožb in poizvedovanja
- o Revizije in preiskave
- o Zasebnost in preglednost
- o Elektronsko spremljanje in podatki o prometu
- o Mnenja o predlogih zakonodaje

- o Varstvo podatkov v okviru tretjega stebra
- o Pridobivanje sredstev

Poglavje 2: Izgradnja "nove institucije"

Institucija je začela delovati leta 2004. K ustvarjanju upravnega okolja so pripomogli Evropski parlament, Komisija in Svet, ki so zagotovili prenos znanja in izkušenj ter nudili dragoceno pomoč pri izvajanju nekaterih nalog in izkoriščanju prednosti združevanja.

EDPS namerava v letu 2005 to okolje še naprej razvijati.

Poglavje 3: Nadzor

Osnovna naloga EDPS kot novega neodvisnega organa je nadzorovanje uporabe določb Uredbe (ES) 45/2001 in drugih ustreznih pravnih instrumentov pri vseh postopkih obdelave osebnih podatkov, ki jih izvajajo institucije ali organi Skupnosti (razen Sodišča pri izvajanju nalog, za katere ima sodno pristojnost), če se taka obdelava izvaja pri opravljanju dejavnosti, ki v celoti ali delno sodijo v področje uporabe zakonodaje Skupnosti. V ta namen Uredba opredeljuje in dodeljuje številne dolžnosti in pooblastila, ki zadevajo nadzor.

Predhodna preverjanja, obveščanje posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, obravnavanje pritožb in preiskave so instrumenti, ki so se uporabljali v letu 2004. Mnenja EDPS je spremljalo potrebno nadaljnje ukrepanje. Ustrezne ukrepe so sprejeli nadzorniki.

Vse postopke obdelave, ki zaradi svojega značaja, obsega ali ciljev verjetno predstavljajo določeno tveganje za pravice in svoboščine posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, je treba **predhodno preveriti**. Predhodna preverjanja mora opraviti EDPS, potem ko od uradne osebe za varstvo podatkov pri instituciji ali organu Skupnosti prejme uradno obvestilo. Končni odgovor je v obliki mnenja EDPS, o njem pa je treba uradno obvestiti nadzornika postopka obdelave in uradno osebo za varstvo podatkov pri zadevni instituciji ali organu. To mnenje je treba podati v roku dveh mesecev po prejemu uradnega obvestila. Vsi postopki obdelave, za katere se prejme uradno obvestilo za predhodno preverjanje, se vpišejo v evidenco.

Predhodna preverjanja ne zadevajo zgolj postopkov, ki se še ne odvijajo ("prava predhodna preverjanja"), ampak tudi postopke obdelave, ki so se pričeli pred 17. januarjem 2004 oziroma pred začetkom veljavnosti Uredbe. Take primere se obravnava "naknadno". Leta 2004 je EDPS prejel uradno obvestilo za štiri primere "pravih" predhodnih preverjanj. Okoli 100 primerov pa je bilo zabeleženih kot "naknadnih" preverjanj.

EDPS je leta 2004 prejel 51 poizvedb po **informacijah**. Na večino se je odgovorilo v roku dveh delovnih dni.

Poleg tega je bilo prejetih 8 **pritožb**, ki sodijo v pristojnost EDPS: 6 pritožb se je nanašalo na Komisijo, 1 na ECB in 1 na Parlament. Izkušnje, pridobljene pri obravnavanju teh pritožb, se zdaj uporabljajo pri oblikovanju priročnika.

Začele so se tudi prve **preiskave**, ki jih izvaja EDPS. Povezava med dostopom javnosti do dokumentov in varstvom podatkov se zdi institucijam in organom Skupnosti problematična tema. Zagotovljena so bila sredstva za oblikovanje strateškega dokumenta o tem, kako spodbujati dostop javnosti do dokumentov in hkrati zagotavljati varstvo osebnih podatkov.

EDPS je hkrati pričel z dejavnostmi v zvezi z obdelavo podatkov o prometu in zaračunavanju storitev pri vseh načinih elektronskega komuniciranja v evropskih institucijah. Ob tem sta zastavljena dva cilja. EDPS namerava v zvezi s to temo izdelati smernice in uvesti seznam(e) podatkov o prometu, ki se jih sme obdelati za namene proračuna in vodenja prometa, vključno s preverjanjem pooblaščne uporabe telekomunikacijskih sistemov.

Eurodac je obravnavan posebej, tako z vidika njegovega pravnega okvira kot njegovega širšega pomena. Uredba (ES) 2725/2000 o vzpostavitvi sistema Eurodac (za primerjavo prstnih odtisov zaradi učinkovite uporabe Dublinske konvencije) je predvidela vzpostavitev začasnega skupnega nadzornega organa, ki se ga razpusti po ustanovitvi EDPS. Od januarja 2004 je EDPS nadzorni organ za centralno enoto Eurodaca in spremlja tudi pošiljanje osebnih podatkov državam članicam s strani centralne enote.

Poglavje 4: Posvetovanje

Člen 41 Uredbe 45/2001 EDPS dodeljuje odgovornost, da institucijam in organom Skupnosti svetuje glede vseh zadev v zvezi z obdelavo osebnih podatkov. Vsem institucijam in organom Skupnosti svetuje bodisi na svojo lastno pobudo bodisi kot odziv na posvetovanje. V skladu s členom 28 se je treba z EDPS posvetovati vedno, kadar Komisija sprejme zakonodajni predlog, ki zadeva varstvo osebnih podatkov.

Leta 2004 je EDPS začel izvajati določbe te uredbe. Začetne dejavnosti so zadevale **upravne ukrepe**. V okviru posvetovanj glede **predlogov zakonodaje** je bilo prvo uradno mnenje podano 22. oktobra 2004. Mnenje je zadevalo predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o medsebojni upravni pomoči za zaščito finančnih interesov Skupnosti pred goljufijami in drugimi oblikami nezakonitega ravnanja. Objavljeno je bilo v Uradnem listu in na spletni strani EDPS (www.edps.eu.int).

Poleg tega je EDPS leta 2004 začel pripravljati strateški dokument, v katerem namerava pojasniti, kako sam razume svojo vlogo svetovalca institucij Skupnosti glede zakonodajnih predlogov in podobnih dokumentov.

Poglavje 5: Sodelovanje

Delovna skupina iz člena 29 je krajše ime za delovno skupino, ki je bila ustanovljena s členom 29 Direktive 95/46/ES, da bi Komisiji neodvisno svetovala pri zadevah v zvezi z varstvom podatkov in pomagala pri razvoju usklajenih politik za varstvo podatkov v državah članicah. Sestavljajo jo predstavniki nacionalnih nadzornih organov iz vsake države članice, EDPS in predstavnik Komisije. Po mnenju EDPS je ta delovna skupina pomemben forum za sodelovanje, zato igra v njenih dejavnostih aktivno vlogo že vse od sredine januarja 2004.

EDPS prav tako sodeluje z nadzornimi organi za varstvo podatkov, ustanovljenimi na podlagi naslova IV Pogodbe EU ("tretji steber"), z namenom izboljšanja doslednosti pri uporabi pravil in postopkov na tem področju. To zadeva skupne nadzorne organe v okviru Europol, Schengena, Eurojusta in carinskega informacijskega sistema. Vpletene strani so prepričane, da je na tem občutljivem področju potreben skupen in usklajen pristop.

Poglavje 6: Mednarodni odnosi

Da bi vzpostavil mednarodne odnose, EDSP aktivno sodeluje na evropskih in mednarodnih konferencah o varstvu podatkov. Te konference so zelo koristen forum za razpravljanje o zadevah skupnega interesa in za izmenjavo informacij in izkušenj glede različnih vprašanj.

EDPS je prek celega leta posvetil veliko časa in napora tudi pojasnjevanju svojega poslanstva in večanju svoje prepoznavnosti v govorih in drugih prispevkih v številnih državah članicah.

30. marca 2005